

ЕКОФЛОРОТОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МАЛІЙОВОГО ЯРУ (М. ЧЕРНІГІВ)

Данько Г.В., аспірантка
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка,
Лукаш О.В., д.б.н, проф. НУЧК імені Т.Г. Шевченка, науковий керівник
м. Чернігів, вул. Полуботка, 53, Україна,
annadanko978@gmail.com

В умовах зростаючого рекреаційного навантаження та посиленого антропогенного тиску на природне середовище особливу актуальність мають питання, пов'язані з визначенням сучасного стану рослинного покриву міста. Необхідність розробки наукових основ раціонального використання та охорони рослинного світу з врахуванням антропогенних змін неможливе без глибокого вивчення флори. Дослідження флори урбанізованої території включає проведення глибокого екологічного аналізу, що сприяє пізнанню еколого-біологічних особливостей видів флори та їх взаємозв'язків з середовищем існування.

Метою публікації є дослідження екологічної структури флори Малієвого яру, що дає можливість розкрити взаємозв'язки рослин та їх середовища існування, з'ясувати ступінь пристосування окремих видів до найбільш важливих екологічних факторів.

Ботанічне дослідження урочища Малієвого яру, що розташоване на південно-східній околиці міста Чернігова, проводили 25.06.2018 року. Це урочище знаходиться на схилі південної експозиції. Ґрунти дерново-слабопідзолисті піщані. У рослинному покриві найбільшу площу займає трав'яний ярус, який створює світло-зелений аспект. Його проективне покриття становить 80%. У травостої переважають пирій повзучий (*Elytrigia repens* (L.) Nevski) та костриця овеча (*Festuca ovina* L.) (проективне покриття 30% та 10% відповідно). Зростають також грястиця збірна (*Dactylis glomerata* L.), миколайчики плоскі (*Eryngium planum* L.), м'яточник чорний (*Ballota nigra* L.), перстач сріблястий (*Potentilla argentea* L.), в'язіль барвистий (*Securigera varia* (L.) Lassen (*Coronilla varia* L.)), цикорій дикий (*Cichorium intybus* L.), подорожник ланцетолистий (*Plantago lanceolata* L.), тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.), стеноксис однорічний (*Phalacroloma annuum* (L.) Dumort. (*Stenactis annua* (L.) Nees, *Erigeron annuus* (L.) Pers.), люцерна посівна (*Medicago sativa* L.), полин мітластий (*Artemisia scoparia* Waldst. et Kit.), ковила волосиста (*Stipa capillata* L.), астрагал солодколистий (*Astragalus glycyphyllos* L.), кунічник наземний (*Calamagrostis epigeios* (L.) Rot), підмаренник справжній (*Galium verum* L.), цмин пісковий (*Helichrysum arenarium* (L.) Moench), амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.).

Флора урочища Малієвого яру проаналізована за життєвими формами, екологічною групою стосовно водного режиму, до якої належить вид, характеристикою широтного та довготного діапазону ареалу виду та синантропністю виду. За кількістю цвітіння і плодоношень переважають полікарпики (90%). За еколого-морфологічними ознаками – довгокореневищна біоморфа (26%), стрижнекоренева біоморфа (31%), щільнодернинна біоморфа (11%), однорічники-дворічники (11%), короткокореневищна біоморфа (5%). За розміщенням бруньок відновлення на рослині по відношенню до рівня субстрату та снігового покриву всі вище зазначені рослини представлені гемікриптофітами. Рослини, що мають схожі адаптивні ознаки за відношенням до ступеня зволоженості субстрату об'єднані в гігоморфи, серед яких у флорі Малієвого яру виділяємо наступні групи: ксеромезофіти (53%), мезоксерофіти (16%), мезофіти (26%), ксерофіти (5%). Ксеромезофіти (*Elytrigia repens* (L.) Nevski, *Festuca ovina* L., *Potentilla argentea* L., *Securigera varia* (L.) Lassen, *Cichorium intybus* L., *Plantago lanceolata* L., *Phalacroloma annuum* (L.) Dumort., *Galium verum* L., *Medicago sativa* L., *Securigera varia* (L.) Lassen) та мезоксерофіти (*Eryngium planum* L., *Artemisia scoparia* Waldst. et Kit., *Astragalus glycyphyllos* L., *Helichrysum arenarium* (L.) Moench) поширені переважно на сухих ділянках схилу, мезофіти (*Dactylis glomerata* L., *Ballota nigra* L., *Poa pratensis* L., *Calamagrostis epigeios* (L.) Rot) – рослини, які зростають в умовах помірної вологості. Ксерофіти – рослини, які пристосувалися до значної або тимчасової нестачі вологи. Представники ксерофільної групи (*Stipa capillata* L.), поширені переважно на сухих кам'янистих та пісчаних схилах, що добре прогріваються сонцем.

Серед флори Малієвого яру трапляються бореально-субмеридіональні види (26%), бореально-меридіональні (21%), температурно-меридіональні (21%), температурно-субмеридіональні (16%), температурні (11%) та аркто-субмеридіональні види (5%). У спектрі регіональних хорологічних груп серед видів Малієвого яру переважають європейсько-азійські (47%), європейські (21%) та європейсько-західноазійські (21%) види, трапляються циркумполярні (5%) та європейсько-американські (5%) види.

Внаслідок антропогенної трансформації переважають синантропні евапофіти (*Elytrigia repens* (L.) Nevski, *Dactylis glomerata* L., *Potentilla argentea* L., *Artemisia scoparia* Waldst. et Kit.), випадкові апофіти (*Eryngium planum* L.), адвентивні археофіти (*Ballota nigra* L., *Cichorium intybus* L.), геміапофіти (*Plantago lanceolata* L.), адвентивні кенофіти (*Medicago sativa* L., *Phalacroloma annuum* (L.) Dumort.).